

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ Trends in Needs for Graduates in Management

รัชฎาพร วิสุตทาการ¹* ชนิศา มณีรัตน์รุ่งโรจน์² และ จิตตานันท์ ดิกุล³

Ruchdaporn Wisutthakorn¹*, Chanisa Maneeratrunroj² and Jittanun Tikul³

^{1,2} สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

³ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Abstract

This research aimed to study the trend in needs for graduates in management, present situation of graduates in management currently produced from academi institutions in Thailand and the trend in the development of academic programs in management in academic institutions overseas. The research found that there have been surplus in quantity of graduates in management. However, most enterprises still have shortage of qualified graduates in management. At present, management programs mostly offered by academic institutions in Thailand are Marketing, General Management and Finance in respective order. Most management programs currently offered by leading academic institutions overseas are Accounting, Business Management and Finance in respective order. The result of the interviews found that the disciplines most needed for management graduates are Accounting, Marketing and Human Resource Management in order of preference by most industrial enterprises. In addition to that, there were suggestion for new disciplines namely specific business management, logistic management and entrepreneurship management. The competencies in hard skills most required of graduates in management are English skills, followed by thinking skills and professional or practical skills. Other soft skills needed in respective order are positive attitudes and adaptability, persistence and leadership skills. Those competencies are all major weaknesses of existing graduates in management. Trends of newly developed management programs both in Thailand and overseas are integrating foreign languages and ICT into their new management programs more, focusing on specific business areas, practical experiences, multidisiplinary and corresponding to market needs.

Keywords : Needs for graduates; Graduates in management; Disciplines; Competencies of graduates

* Corresponding author. Tel.:+66-0-4422-4332; fax:+66-0-4422-4521

E-mail address: ruchda@g.sut.ac.th.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ¹ สภาพการผลิตบัณฑิตด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย และแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมมีการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีด้านการจัดการเกินความต้องการในเชิงปริมาณ แต่สถานประกอบการยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนบัณฑิตด้านการจัดการในเชิงคุณภาพ โดยมีปัจจุบันสาขาวิชาที่เปิดสอนมากที่สุด 3 อันดับแรกของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ การตลาด การจัดการทั่วไป และการเงิน ส่วนในต่างประเทศ คือ การบัญชี การจัดการธุรกิจ และการเงิน ผลการศึกษาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการในอนาคตจากสถานประกอบการพบว่าสาขาวิชาที่ต้องการ 3 อันดับแรก คือ สาขาบัญชี การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาใหม่ ๆ ที่มีการแนะนำ คือ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเฉพาะทาง การจัดการลอจิสติกส์ และการจัดการผู้ประกอบการ ส่วนคุณลักษณะและขีดความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการที่ต้องการมากที่สุด ด้านความรู้/ทักษะ/ความสามารถ คือ ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะด้านความคิด และความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ส่วนด้านอุปนิสัย/พฤติกรรม/บุคลิกภาพที่ต้องการ คือ การมีทัศนคติที่ดีและความสามารถในการปรับตัว ความขยันอดทน และความเป็นผู้นำ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นจุดอ่อนหลักของบัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบัน สำหรับแนวโน้มหลักสูตรที่เปิดใหม่ทั้งในและต่างประเทศ จะเน้นภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เน้นการจัดการธุรกิจเฉพาะทาง เน้นทักษะและประสบการณ์จริง เป็นหลักสูตรที่บูรณาการหลากหลายสาขาวิชาและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

บทนำ

ในยุคโลกไร้พรมแดนอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของนานาประเทศต่างมุ่งสู่ "ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้" (Knowledge-Based Economy) ซึ่งอาศัย "ความรู้ และนวัตกรรม" ที่สร้างสรรค์โดย "ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ" เป็นปัจจัยหลักในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ผลิตกำลังคนระดับสูงของประเทศ จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศภายใต้กรอบของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ดังกล่าว

แต่การผลิตกำลังคนของอุดมศึกษาไทยในระยะที่ผ่านมา กลับมีแนวโน้มตามไม่ทันหรือไม่สอดคล้องกับโครงสร้างความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานโดยเฉพาะในภาคการผลิตและธุรกิจที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (จรัส สุวรรณเวลา, 2545) โดยสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการขาดข้อมูลสารสนเทศตลาดแรงงานที่เป็นปัจจุบันขาดการเผยแพร่กระจายข่าวสารระหว่างหน่วยงานการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดช่องว่างของการผลิตกำลังคนรวมทั้งเกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาอันเนื่องมาจากเมื่อผลิตแล้วมีทักษะไม่ตรงหรือไม่เพียงพอ

¹หลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านการจัดการ หมายถึง หลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านพาณิชยศาสตร์และการบัญชี บริหารธุรกิจ วิทยาการจัดการ เศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ (แยกทางบริหารธุรกิจ) ซึ่งเป็นการแบ่งสาขาวิชาตามเกณฑ์ของ ISCED (International Standard Classification of Education)

จากผลดังกล่าวทำให้หลักสูตรการเรียนการสอนไม่อาจเสริมสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะความรู้ความสามารถในเรื่องของการจัดการค่อนข้างเป็นจุดอ่อนด้านทักษะของกำลังคนทุกระดับ (อมรวิรัช นาคทรพร, 2540)

ปัญหาการผลิตกำลังคนดังกล่าวยิ่งปรากฏชัด ในการผลิตบัณฑิตสาขาการจัดการที่บัณฑิตมีอัตราการว่างงานสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตสาขาอื่น กล่าวคือ มีอัตราการว่างงานถึงร้อยละ 35 จากการสำรวจในปี 2545 (ทบวงมหาวิทยาลัย, กรกฎาคม 2546) เทียบกับอัตราการว่างงานเฉลี่ยของประเทศที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 2.24 เนื่องจากสถานประกอบการต้องการผู้สำเร็จการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นสาขาวิชาชีพด้านช่างเทคนิค วิศวกรรม และนักบัญชี ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาผลิตกำลังคนด้านการจัดการเกินความต้องการจำนวนมาก โดยในปี 2546 มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศเปิดสอนหลักสูตรด้านการจัดการในระดับปริญญาตรีถึง 463 หลักสูตร มีการผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงานปีละกว่า 4 หมื่นคน

นอกจากนี้ท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างรุนแรงของธุรกิจในยุคปัจจุบัน และสภาพแวดล้อมที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานประกอบการจำเป็นต้องหาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการบริหารจัดการ โดยมาตรการที่ใช้กันมาก ได้แก่ การลดขนาดองค์กร มีการจ้างเหมาช่วงงาน (Outsourcing) เน้นใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่แทนแรงงานที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะงานสนับสนุนทั่วไปในสำนักงาน มาตรการเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสถานประกอบการพยายามจ้างพนักงานเท่าที่จำเป็นและเลือกจ้างแรงงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น ปัจจุบันเหล่านี้ยิ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของบัณฑิตด้านการจัดการ

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องแนวโน้มความต้องการบัณฑิตระดับปริญญาตรีด้านการจัดการจะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรด้านการจัดการ เพื่อให้การผลิตบัณฑิตในอนาคตมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงสอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ และเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในอนาคต

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตทางการจัดการ ทั้งในด้านสาขาวิชาที่ต้องการ และคุณลักษณะและขีดความสามารถที่พึงประสงค์ของบัณฑิต
- 2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตบัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

3) เพื่อศึกษาแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1) การศึกษาความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ ประชากรมี 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ ผู้บริหารระดับกลางถึงระดับสูงที่รับผิดชอบด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัท จำกัดขนาดกลางขึ้นไปในธุรกิจที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีศักยภาพเติบโต ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งเป็นแหล่งจ้างงานหลักของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ประชากรกลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรด้านอุตสาหกรรมและการค้าชั้นนำ และของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดนครราชสีมา

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวนรวม 45 ราย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ ผู้บริหารของสถานประกอบการที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรชั้นนำในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมจำนวน 36 ราย หรือร้อยละ 80.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แบ่งเป็นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 10 ราย และในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 26 ราย กลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ราย หรือร้อยละ 20.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิระดับประเทศ จำนวน 5 ราย และผู้ทรงคุณวุฒิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ส่วนที่ 2) การศึกษาสภาพการผลิตบัณฑิตทางด้านการจัดการในประเทศไทย ประชากรคือ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการระดับปริญญาตรีทั้งหมด จำนวน 120 แห่ง แบ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 98 แห่ง และของเอกชน 22 แห่ง โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและอินเทอร์เน็ต และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ส่วนที่ 3) การศึกษาแนวโน้มหลักสูตรการจัดการในต่างประเทศ ประชากรคือ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่มีความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการ และอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลก มีองค์กรภาครัฐและเอกชนที่มีความก้าวหน้าและมีความเป็นเลิศในการบริหารจัดการองค์กร รวมถึงเป็นประเทศที่นักศึกษาไทยนิยม

ไปศึกษาต่อด้านการจัดการ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในทวีปอเมริกา (ประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา) ยุโรป (ประเทศสหราชอาณาจักร) ออสเตรเลีย และเอเชีย (ประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์) และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ เลือกสถาบันอุดมศึกษาในประเทศดังกล่าวที่หลักสูตรด้านการจัดการในระดับปริญญาตรีหรือระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันได้รับการจัดอันดับไม่เกิน 10 อันดับแรกขององค์กรจัดอันดับชั้นนำ หรือนิตยสารชั้นนำระดับโลกในสาขาการจัดการ โดยเลือกจำนวนตามขนาดของประเทศ รวม 6 ประเทศ 30 สถาบัน ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา จำนวน 10 สถาบัน สหราชอาณาจักร จำนวน 10 สถาบัน ออสเตรเลีย ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ จำนวน 10 สถาบัน โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและอินเทอร์เน็ต และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัด โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงโดยคณาจารย์ของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ จึงมีข้อจำกัดด้านเวลาในการเก็บข้อมูล ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด รวมถึงการเน้นพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลไปใช้เพื่อการเปิดหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ดังนั้นผลการวิจัยนี้อาจไม่สามารถอ้างอิงถึงประชากรทั้งหมดได้อย่างสมบูรณ์

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

1. สาขาวิชาของบัณฑิตด้านการจัดการที่สถานประกอบการต้องการและผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

สถานประกอบการต้องการบัณฑิตที่เรียนจบสาขาการบัญชีมากที่สุด หรือร้อยละ 38.89 รองลงมาที่สำคัญ ได้แก่ การตลาด/การขาย และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 36.11 และ 30.56 ตามลำดับ ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำสาขาการจัดการลอจิสติกส์ มากที่สุด หรือร้อยละ 55.56 รองลงมาที่สำคัญ ได้แก่ การตลาด ร้อยละ 44.44 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการผู้ประกอบการ การจัดการการผลิต/อุตสาหกรรม ร้อยละ 22.22 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

ตารางที่ 1 สาขาวิชาด้านการจัดการที่สถานประกอบการต้องการ
และผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

สาขาวิชาด้านการจัดการ ที่ต้องการ	สถานประกอบการ (ราย)				ผู้ทรงคุณวุฒิ (ราย)	
	กรุงเทพ	นครราชสีมา	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การบัญชี	7	7	14	38.89	1	11.11
การตลาด	8	5	13	36.11	4	44.44
การจัดการทรัพยากรมนุษย์	2	9	11	30.56	2	22.22
การจัดการการเงิน	5	2	7	19.44	1	11.11
การจัดการการผลิต/อุตสาหกรรม	-	3	3	8.33	2	22.22
การบริหารธุรกิจบริการสุขภาพ	-	2	2	5.56	-	-
การจัดการทั่วไป	1	-	1	2.78	-	-
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	-	1	1	2.78	-	-
การจัดการการค้าปลีก	1	-	1	2.78	-	-
การจัดการลอจิสติกส์	1	-	1	2.78	5	55.56
การจัดการเชิงปริมาณ	1	-	1	2.78	-	-
การจัดการการขนส่งสินค้าทางอากาศ	1	-	1	2.78	-	-
การจัดการธุรกิจการบิน	1	-	1	2.78	-	-
การจัดการผู้ประกอบการ	-	-	-	-	2	22.22
การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ	-	-	-	-	1	11.11
การจัดการธุรกิจฟาร์ม	-	-	-	-	1	11.11
การจัดการอุตสาหกรรมบริการ	-	-	-	-	1	11.11
ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ	-	2	2	5.56	-	-
ไม่ต้องการ	1	6	7	19.44	-	-

หมายเหตุ ร้อยละของสถานประกอบการที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 36 แห่ง
และร้อยละของผู้ทรงคุณวุฒิที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 9 ราย

เมื่อวิเคราะห์สาขาวิชาด้านการจัดการที่ต้องการ จำแนกตามประเภทธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจแต่ละประเภทก็มีความต้องการกำลังคนที่มีลักษณะเฉพาะ พบว่า สาขาวิชาที่ต้องการมากของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ สาขาการบัญชี การตลาด/การขาย และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มค้าส่งและค้าปลีกต้องการ สาขาบัญชี การตลาด/การขาย การเงิน การจัดการค้าปลีก และการจัดการลอจิสติกส์ กลุ่มบริการต้องการสาขาการบัญชี การตลาด/การขาย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และสาขาบริหารธุรกิจบริการเฉพาะทาง เช่น การบริหารธุรกิจบริการสุขภาพ การจัดการธุรกิจการบิน การขนส่งสินค้าทางอากาศ เป็นต้น รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สาขาวิชาด้านการจัดการที่สถานประกอบการจำเป็นต้องการ จำแนกตามประเภทธุรกิจ (ราย)

สาขาวิชาที่ต้องการ (ราย)

ประเภทธุรกิจ	รวม	บัญชี	การ ผลิต การ ผลิต การ ผลิต *1	ทำไป	คอมฯ	การค้า	ลอ	เชิง	*2	การ	ไม่	ไม่	
			ตลาด	ธุรกิจ	ธุรกิจ	ปลีก	จิสติกส์	ปริมาณ		การ	ระบุ	ต้อง	
การผลิต	25	8	7	7	3	3	-	-	1	-	-	-	7
1. แปรรูปเกษตร	8	3	3	3	2	1	-	-	-	-	-	-	2
2. อีเล็กทรอนิกส์	7	2	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	2
ชิ้นส่วนยานยนต์													
3. สิ่งทอ	4	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1
4. สาธารณูปโภค/	4	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
พลังงาน/ วัสดุก่อสร้าง													
5. อื่น ๆ	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
การค้า	2	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
บริการ	9	5	5	4	3	-	2	1	-	-	1	1	-
รวม	36	14	13	11	7	3	2	1	1	1	1	1	7

หมายเหตุ *1 การบริหารธุรกิจสุขภาพ *2 การขนส่งสินค้าทางอากาศ

2. คุณลักษณะและขีดความสามารถที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของบัณฑิตด้านการจัดการ

ผู้บริหารของสถานประกอบการเห็นว่า จุดแข็งที่บัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบันมีมากที่สุด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 13.89 รองลงมา ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการ ร้อยละ 5.56 ความสามารถในการเรียนรู้งาน ความขยันทุ่มเท ความอดทน ความกล้าแสดงออก และทักษะภาษาอังกฤษ ร้อยละ 2.78 ตามลำดับ ส่วนจุดอ่อนสำคัญ คือ การคิดวิเคราะห์เป็นระบบ ทักษะภาษาอังกฤษ ร้อยละ 16.67 การปฏิบัติงานได้จริง ร้อยละ 11.12 การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความอดทน ร้อยละ 8.34 การปรับตัว ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคิดวิสัยทัศน์ ร้อยละ 5.56 จุดอ่อนอื่น ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความมีไหวพริบปฏิภาณ ความเป็นผู้นำ ความมีวินัย ความกล้าแสดงออก ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจ

3. คุณลักษณะและขีดความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการที่ต้องการ

คุณลักษณะและขีดความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการ ด้านความรู้/ทักษะ/ความสามารถ ที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุด คือ ทักษะภาษาอังกฤษ ร้อยละ 69.44 รองลงมาที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านความคิด/ความคิดสร้างสรรค์ และความรู้/เชี่ยวชาญในวิชาชีพ/ปฏิบัติงานได้จริง ร้อยละ 58.33 ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 47.22 ความรอบรู้/ใฝ่รู้ ร้อยละ 38.89 ความกล้าแสดงออก/การนำเสนอ/การสื่อสาร และความรู้ด้านอื่นที่จำเป็น ร้อยละ 33.33 ทักษะภาษาจีน ร้อยละ 22.22 ทักษะภาษาญี่ปุ่น และทักษะการแก้ปัญหา/การตัดสินใจ ร้อยละ 13.89 ส่วนด้านอุปนิสัย/พฤติกรรม/บุคลิกภาพ ของบัณฑิตด้านการจัดการที่ต้องการมากที่สุด คือ ทัศนคติที่ดี/การปรับตัว ร้อยละ 41.67 รองลงมาได้แก่ ความขยัน/อดทน/สู้งาน และความเป็นผู้นำ/ การจัดการตนเอง/การจูงใจ ร้อยละ 27.78 ความรับผิดชอบ ร้อยละ 13.89 จริยธรรม/ความซื่อสัตย์ ร้อยละ 11.11 จิตใจให้บริการ ร้อยละ 8.33 ความมีวินัย และบุคลิกภาพที่ดีร้อยละ 5.56 ตามลำดับ

ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนที่สัมภาษณ์ (ร้อยละ 100) เห็นว่าคุณลักษณะและขีดความสามารถด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการที่สำคัญมากที่สุด คือ ความรู้/ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ/ปฏิบัติงานได้จริง รองลงมา ได้แก่ ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ร้อยละ 66.67 ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ด้านอื่นที่จำเป็น ทักษะภาษาจีน ร้อยละ 44.44 ทักษะด้านความคิด/ความคิดสร้างสรรค์ ความรอบรู้/ใฝ่รู้ ความกล้าแสดงออก/การนำเสนอ/การสื่อสาร ร้อยละ 33.33 ตามลำดับ ส่วนด้านบุคลิกภาพ/อุปนิสัย/พฤติกรรม ที่สำคัญ ได้แก่ ทัศนคติที่ดี/การปรับตัว ร้อยละ 33.33 รองลงมาได้แก่ ความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพที่ดี ร้อยละ 22.22 ตามลำดับรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คุณลักษณะและขีดความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการที่ต้องการ

คุณลักษณะและขีดความสามารถ ของบัณฑิต	สถานประกอบการ(ราย)				ผู้ทรงคุณวุฒิ(ราย)	
	กรุงเทพ	นครราชสีมา	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ด้านความรู้/ทักษะ/ความสามารถ						
ทักษะภาษาอังกฤษ	10	15	25	69.44	5	55.56
ทักษะด้านความคิด/ความคิดสร้างสรรค์	4	17	21	58.33	3	33.33
ความรู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ/ปฏิบัติงานได้จริง	8	13	21	58.33	9	100
ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ	6	11	17	47.22	4	44.44
ความรู้รอบรู้/ใฝ่รู้	4	10	14	38.89	3	33.33
ความกล้าแสดงออก/การนำเสนอ/การสื่อสาร	6	6	12	33.33	3	33.33
ความรู้ด้านอื่นที่จำเป็น *	1	11	12	33.33	4	44.44
ทักษะภาษาจีน	3	5	8	22.22	4	44.44
ทักษะภาษาญี่ปุ่น	2	3	5	13.89	1	11.11
ทักษะภาษาเวียดนาม	-	-	-	-	2	22.22
ทักษะการแก้ปัญหา/การตัดสินใจ	2	3	5	13.89	-	-
ทักษะการเจรจาต่อรอง	-	2	2	5.56	1	11.11
ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ	1	-	1	2.78	6	66.67
ด้านอุปนิสัย/พฤติกรรม/บุคลิกภาพ						
ทัศนคติที่ดี/การปรับตัว	6	9	15	41.67	3	33.33
ความขยัน อดทน สู้งาน	4	6	10	27.78	1	11.11
ความเป็นผู้นำ/การจัดการตนเอง/การจูงใจ	4	6	10	27.78	2	22.22
ความรับผิดชอบ	3	2	5	13.89	-	-
จริยธรรม/ความซื่อสัตย์	3	1	4	11.11	1	11.11
จิตใจให้บริการ	3	-	3	8.33	-	-
ความมีวินัย	-	2	2	5.56	-	-
บุคลิกภาพที่ดี	1	1	2	5.56	2	22.22

หมายเหตุ ร้อยละของสถานประกอบการที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 36 แห่ง และร้อยละของผู้ทรงคุณวุฒิที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 9 ราย
*เช่น ระบบคุณภาพ/ความปลอดภัย/การส่งออก-นำเข้า/การส่งเสริมการลงทุนสถิติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนด้านการจัดการ

1. ด้านลักษณะหลักสูตรด้านการจัดการ

ผู้บริหารของสถานประกอบการ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะหลักสูตรด้านการจัดการ โดยร้อยละ 24.44 เสนอแนะให้กำหนดตลาดแรงงานเป้าหมายให้ชัดเจน เช่น การเน้นการจัดการธุรกิจขนาดย่อม (SMEs) เน้นหลักสูตรเพื่อท้องถิ่น เน้นหลักสูตร

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

เฉพาะทาง การให้ตลาดแรงงานมีส่วนร่วมในหลักสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ ร้อยละ 15.56 เสนอให้สร้างความแตกต่างของหลักสูตรอย่างชัดเจน เน้นคุณภาพ สอดคล้องกับจุดแข็งหรือประยุক্তি กับสิ่งที่มีในท้องถิ่น เช่น หลักสูตรที่เน้นภาษาต่างประเทศ บูรณาการความรู้ ยืดหยุ่น และทันสมัย เป็นต้น

2. ด้านการบริหารหลักสูตรด้านการจัดการ

กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 17.78 เสนอแนะว่าต้องทำการตลาดเชิงรุกทั้งตลาดแรงงานและโรงเรียน เพื่อให้เป็นที่รู้จักและได้นักศึกษาเก่ง โดยเฉพาะบัณฑิตรุ่นแรก และบัณฑิตสามารถได้งานทำ เช่น การแนะแนวที่โรงเรียน การนำเสนอบัณฑิตให้ตลาดแรงงานรู้จัก เป็นต้น

3. ด้านการเรียนการสอนหลักสูตรด้านการจัดการ

กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 53.33 เสนอแนะแนวทางการเรียนการสอนให้เน้น "ภาคปฏิบัติ" มีการฝึกทักษะจริงด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม สามารถบูรณาการความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ ในการทำงานได้จริง เช่น การปฐมนิเทศโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การบูรณาการความรู้รวมแบบ Module การใช้เทคนิคการสอนเชิงปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดทดสอบเพื่อให้ได้ไปรับรองวิชาชีพด้านต่าง ๆ การปัจฉิมนิเทศเพื่อให้เข้าใจสถานประกอบการจริง เป็นต้น

ตอนที่ 2 หลักสูตรด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ปี 2546 มีสถาบันการศึกษา 120 แห่งในประเทศไทยเปิดสอนหลักสูตรด้านการจัดการ ในระดับปริญญาตรี รวมจำนวนหลักสูตรทั้งหมด 463 หลักสูตรใน 16 หมวด² ได้แก่ การตลาด ร้อยละ 16.63 ของหลักสูตรที่เปิดสอนทั้งหมด รองลงมาที่เปิดสอนมาก ได้แก่ การจัดการทั่วไป ร้อยละ 15.98 การเงิน ร้อยละ 12.53 การบัญชี ร้อยละ 12.31 ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ร้อยละ 12.10 การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ ร้อยละ 10.37 และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 5.62 ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 4

² จากทั้งหมด 18 หมวด ได้แก่ สาขาการตลาด (Marketing) สาขาการจัดการทั่วไป (General Management) สาขาการบัญชี (Accounting) สาขาการเงิน (Finance) สาขาการจัดการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม (Traveling and Service Industry Management) สาขาระบบสารสนเทศทางการจัดการ (Management Information Systems) สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business) สาขาการจัดการดำเนินงาน (Operations Management) สาขาการประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง (Insurance and Risk Management) สาขาการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) สาขาการจัดการสำนักงาน (Office Management) สาขาผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) สาขาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) สาขาการจัดการธุรกิจ (Business Administration) สาขาการจัดการธุรกิจเฉพาะ สาขากฎหมายธุรกิจ (Business Law) และ สาขาอื่น ๆ

ตารางที่ 4 สาขาวิชาด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

สาขาวิชา	สถาบันของรัฐ		สถาบันของเอกชน		รวม(หลักสูตร)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) การตลาด	53	15.96	24	18.32	77	16.63
2) การจัดการทั่วไป	57	17.17	17	12.98	74	15.98
3) การบัญชี	46	13.86	11	8.40	57	12.31
4) การเงิน	40	12.05	18	13.74	58	12.53
5) การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ	43	12.95	5	3.82	48	10.37
6) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ	39	11.75	17	12.98	56	12.10
7) การจัดการทรัพยากรมนุษย์	18	5.42	8	6.11	26	5.62
8) การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ	4	1.20	11	8.40	15	3.24
9) การจัดการการดำเนินงาน	8	2.41	7	5.34	15	3.24
10) การประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง	3	0.90	7	5.34	10	2.16
11) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน	6	1.81	1	0.76	7	1.51
12) การจัดการสำนักงาน	2	0.60	3	2.29	5	1.08
13) ผู้ประกอบการ	-	-	1	0.76	1	0.22
14) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์	-	-	-	-	-	-
15) การจัดการธุรกิจ	4	1.20	1	0.76	5	1.08
16) การจัดการธุรกิจเฉพาะ	3	0.90	-	-	3	0.65
17) กฎหมายธุรกิจ	-	-	-	-	-	-
18) อื่น ๆ	6	1.81	-	-	6	1.30
รวม	332	100.00	131	100.00	463	100.00

พิจารณาเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 98 แห่งพบว่า เปิดสอนทั้งสิ้น 332 หลักสูตร ใน 15 หมวด ได้แก่ การจัดการทั่วไป ร้อยละ 17.17 การตลาด ร้อยละ 15.96 การบัญชี ร้อยละ 13.86 การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ ร้อยละ 12.95 การเงิน ร้อยละ 12.05 ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ร้อยละ 11.75 และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 5.42

สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน 22 แห่งได้เปิดสอน 131 หลักสูตรใน 14 หมวด ได้แก่ การตลาด ร้อยละ 18.32 การเงิน ร้อยละ 13.74 การจัดการทั่วไป ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ ร้อยละ 12.98 การบัญชี การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ ร้อยละ 8.40 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 6.11 และการจัดการการดำเนินงาน การประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง ร้อยละ 5.34

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

ตอนที่ 3 หลักสูตรด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ

จากการสำรวจสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ 30 แห่งใน 6 ประเทศ พบว่ามีหลักสูตรด้านการจัดการทั้งสิ้น 327 หลักสูตร ใน 17 หมวด ได้แก่ การบัญชี ร้อยละ 14.37 รองลงมา ได้แก่ การจัดการธุรกิจ ร้อยละ 13.76 การเงิน ร้อยละ 13.46 การจัดการทั่วไป ร้อยละ 11.01 การตลาดร้อยละ 9.79 การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ การจัดการการดำเนินงาน ร้อยละ 5.20 ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ร้อยละ 4.89 การจัดการธุรกิจเฉพาะ ร้อยละ 3.98 การประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง การจัดการห่วงโซ่อุปทาน กฎหมายธุรกิจ ร้อยละ 2.45 ผู้ประกอบการ ร้อยละ 1.83 พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมบริการ ร้อยละ 1.53 ตามลำดับร้อยละเรียงตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สาขาวิชาด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ

สาขาวิชา	ประเทศ						รวม(แห่ง)	ร้อยละ
	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์		
1) การบัญชี	4	5	18	16	4	-	47	14.37
2) การจัดการธุรกิจ	2	3	34	6	-	-	45	13.76
3) การเงิน	5	5	4	23	3	4	44	13.46
4) การจัดการทั่วไป	5	1	20	6	3	1	36	11.01
5) การตลาด	6	5	2	14	2	3	32	9.79
6) การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ	4	5	2	6	-	-	17	5.20
7) การจัดการการดำเนินงาน	4	3	9	1	-	-	17	5.20
8) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ	3	6	-	5	1	1	16	4.89
9) การจัดการทรัพยากรมนุษย์	3	7	1	4	-	1	16	4.89
10) การจัดการธุรกิจเฉพาะ	2	2	2	6	1	-	13	3.98
11) การประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง	5	-	-	2	-	1	8	2.45
12) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน	2	2	1	2	-	1	8	2.45
13) กฎหมายธุรกิจ	2	1	1	4	-	-	8	2.45
14) ผู้ประกอบการ	2	1	-	3	-	-	6	1.83
15) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์	2	-	-	3	-	-	5	1.53
16) การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ	1	-	-	4	-	-	5	1.53
17) อื่น ๆ	3	-	-	-	1	-	4	1.22
รวมจำนวนสาขาต่อสถาบัน	55	46	94	105	15	12	327	100.00

อภิปรายผล

1. ปัจจุบันไม่มีความขาดแคลนในเชิงปริมาณของบัณฑิตด้านการจัดการ เพราะตลาดแรงงานส่วนใหญ่จะเน้นการจ้างงานด้านวิศวกรรมและเทคนิค และมักต้องการแรงงานระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษามีการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีด้านการจัดการเกินความต้องการ ประกอบกับสถานประกอบการต่างใช้มาตรการลดขนาดองค์กรเพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ มีการจ้างงานภายนอก การใช้เทคโนโลยีแทนการจ้างแรงงาน ส่งผลให้มีการลดตำแหน่งงานโดยเฉพาะงานสนับสนุนในสำนักงานและเน้นรับเฉพาะคนที่มีคุณภาพ
2. สาขาวิชาของบัณฑิตด้านการจัดการที่สถานประกอบการต้องการ 3 อันดับแรก คือ สาขาบัญชี การตลาด และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจอุตสาหกรรมยังคงมีการขยายตัวสูง สาขาด้านการจัดการที่ใช้มากในภาคอุตสาหกรรมจึงมักเน้นตามหน้าที่ทางธุรกิจ ส่วนธุรกิจประเภทการค้าและบริการ นอกจากมีความต้องการสาขาวิชาตามหน้าที่ทางธุรกิจแล้วยังมีส่วนหนึ่งที่ต้องการบัณฑิตด้านการจัดการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะประเภทธุรกิจ เช่น การจัดการค้าปลีก (ธุรกิจค้าปลีก) การขนส่งทางอากาศ (ธุรกิจการบิน) เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจเหล่านี้มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีการบริหารจัดการที่ซับซ้อนขึ้น ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ สาขาวิชาอื่นเพิ่มเติม คือ สาขาการจัดการลอจิสติกส์ ซึ่งเป็นสาขาที่มีความจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) อีกสาขาวิชาที่มีการเสนอแนะ คือ สาขาการจัดการผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการสร้างผู้ประกอบการใหม่ของภาครัฐและเป็นทางเลือกใหม่ในการทำงานของบัณฑิต
3. ด้านคุณลักษณะและขีดความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการที่พึงประสงค์ พบว่าคุณลักษณะดังกล่าวล้วนแต่เป็นจุดอ่อนของบัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาในเชิงคุณภาพของบัณฑิตด้านการจัดการ โดยเฉพาะทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดความเป็นมืออาชีพที่สามารถทำงานได้จริง ส่วนด้านบุคลิกภาพ อุปนิสัยและพฤติกรรม พบว่าสถานประกอบการให้ความสำคัญกับบัณฑิตที่มีทัศนคติที่ดีและมีความสามารถในการปรับตัวมากที่สุด นอกนั้นจะเป็นคุณลักษณะที่ต้องการจากบัณฑิตทั่วไป อาทิ ความขยัน ความอดทน ความมุ่งมั่น ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ จริยธรรมและความซื่อสัตย์ เป็นต้น
4. หลักสูตรด้านการจัดการทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศที่เปิดในปัจจุบันมักเน้นหน้าที่ของธุรกิจ หลักสูตรที่เปิดใหม่มีแนวโน้มสอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจและสภาพแวดล้อมยุคใหม่มากขึ้น ได้แก่ การเปิดสาขาใหม่ ๆ เช่น การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ลอจิสติกส์ เป็นต้น การเน้นการเรียนภาษาต่างประเทศอื่นนอกเหนือจากภาษาอังกฤษมากขึ้น เน้นการจัดการธุรกิจเฉพาะทาง เช่น การจัดการผู้ประกอบการ การบริหารธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การจัดการธุรกิจขนาดย่อม ธุรกิจชุมชน ธุรกิจเกษตร ธุรกิจกีฬา ธุรกิจเพื่อสุขภาพ เป็นต้น เป็นหลักสูตร

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

แบบบูรณาการ และมีการเพิ่มทักษะภาคปฏิบัติที่มุ่งให้บัณฑิตมีความรู้เชิงวิชาชีพ และในเชิงธุรกิจควบคู่กันไป รวมถึงเน้นทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น นอกจากนี้หลักสูตรในต่างประเทศ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความชอบหรือความสนใจส่วนบุคคลมาผสมผสานเข้ากับเนื้อหาทางธุรกิจ เพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพให้นักศึกษา

บทสรุป

การเปิดหลักสูตรด้านการจัดการของสถาบันอุดมศึกษา ควรเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและไม่เน้นการผลิตในเชิงปริมาณ โดยหลักสูตรควรมีลักษณะดังนี้

1. ควรกำหนดตลาดแรงงานเป้าหมายให้ชัดเจน หลักสูตรมีลักษณะเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) หรือเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะธุรกิจ และมีจุดเด่นที่แตกต่างจากหลักสูตรที่มีอยู่ (Differentiation) สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานยุคใหม่ที่ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความเป็นมืออาชีพที่รู้จักจริงทำได้จริง รวมถึงสอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมและท้องถิ่น

2. หลักสูตรควรผสมผสานหลากหลายศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (Multidisciplinary) ตามลักษณะการทำงานในองค์กรยุคใหม่ที่บัณฑิตต้องรอบรู้ มีทักษะหลากหลายด้าน และมีความยืดหยุ่นเพื่อสามารถทำงานเป็นทีมหรือทำงานได้หลากหลายหน้าที่

3. หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นที่สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็วมีการเพิ่มความรู้ใหม่ๆ ที่จำเป็นอยู่เสมอเช่น กำหนดกลุ่มวิชาเลือกที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์เป็นต้น

4. สาขาวิชาด้านการจัดการที่มีศักยภาพ ซึ่งขึ้นกับการกำหนดตลาดแรงงานเป้าหมาย ได้แก่ สาขาการตลาด การบัญชี การจัดการทรัพยากรมนุษย์ อุตสาหกรรมบริการ การค้า/การตลาดหรือธุรกิจระหว่างประเทศ การจัดการห่วงโซ่อุปทาน/โลจิสติกส์ การจัดการผู้ประกอบการ และการจัดการธุรกิจเฉพาะ โดยสรุปรายละเอียดตลาดแรงงานเป้าหมายของแต่ละสาขาวิชา ลักษณะหลักสูตร และเหตุผลความจำเป็นตามตารางที่ 6

5. ควรกำหนดคุณลักษณะและขีดความสามารถของบัณฑิตด้านการจัดการ และกำหนด วิธีการประเมินคุณลักษณะและความสามารถของบัณฑิตก่อนจบการศึกษา หากมีส่วนใดต่ำกว่าเกณฑ์ ควรพัฒนาเพิ่มเติมให้บัณฑิตก่อนออกสู่ตลาดแรงงาน โดยคุณลักษณะความสามารถในภาพรวมของบัณฑิตด้านการจัดการที่ควรต้องมี คือ มีทักษะภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา มีทักษะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศดีมาก มีจิตวิญญาณและทักษะของผู้ประกอบการ มีความเป็นมืออาชีพ มีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีทักษะการทำงานเป็นทีม/มนุษยสัมพันธ์ ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงเข้ากับองค์กร มีทักษะการสื่อสารที่ดีมีความเป็นผู้นำความอดทนมุ่งมั่นความรับผิดชอบ

**ตารางที่ 6 สาขาวิชาด้านการจัดการที่มีศักยภาพ ตลาดแรงงานเป้าหมาย
ลักษณะหลักสูตร และเหตุผลความจำเป็น**

สาขาวิชา	ตลาดแรงงานเป้าหมาย	ลักษณะหลักสูตร	เหตุผลความจำเป็น
การตลาด	- ระดับประเทศ / ทุกประเภทธุรกิจ - ภาคตะวันออกเฉิองเหนือและนครราชสีมา ทุกประเภทธุรกิจทั้งการค้า บริการ และอุตสาหกรรม - ธุรกิจ Outsourcing	- เน้นภาคปฏิบัติและการวิจัย - ครอบคลุมการตลาด ระหว่างประเทศ	- ผลสำรวจต้องการเป็นอันดับ 2 - จุดอ่อนสำคัญของธุรกิจไทย - มีการผลิตบัณฑิตมากที่สุดแต่ยังขาด ทักษะด้านภาษาและความเป็นมืออาชีพ
บัญชี	- ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค/ ทุกประเภทธุรกิจ - ธุรกิจ Outsourcing	- เน้นปฏิบัติได้จริง - สามารถใช้โปรแกรม ทางการบัญชี/การเงิน	- ผลสำรวจต้องการเป็นอันดับ 1 ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค - เป็นสาขาขาดแคลนทั้งปริมาณ และคุณภาพ - เป้าหมายในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 9
การจัดการ ทรัพยากรมนุษย์	- ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค/ ทุกประเภทธุรกิจ - ธุรกิจ Outsourcing	- เน้นทักษะเฉพาะด้าน แบบมืออาชีพ	- ผลสำรวจต้องการเป็นอันดับ 3 - ความสำคัญของ "ทรัพยากรมนุษย์" ในระบบเศรษฐกิจใหม่ - อุตสาหกรรมที่สำคัญ มีการขยายการ ลงทุนจำนวนมาก
อุตสาหกรรมบริการ	- ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค โดยเฉพาะบริการใหม่ ๆ เช่น บริการคำปรึกษา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ หรือธุรกิจบริการลักษณะ นครราชสีมา เช่นขนส่ง ท่องเที่ยว เป็นต้น	- เน้นการบริการเฉพาะธุรกิจ - เน้นการใช้จุดแข็งหรือ ความรู้ที่มีในท้องถิ่นมา สร้างนวัตกรรม	- การขยายตัวของธุรกิจบริการโดยเฉพาะ บริการบนพื้นฐานของความรู้และการ เป็นแหล่งจ้างแรงงานของบัณฑิต ด้านการจัดการที่สำคัญ
การต่างประเทศ หรือธุรกิจระหว่าง ประเทศ	- ระดับประเทศ ภาคตะวันออกเฉิองเหนือและ นครราชสีมา ทุกประเภทธุรกิจที่มีการค้า การลงทุนกับต่างประเทศ	- เน้นทักษะด้านการค้าการตลาด - ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศ คู่ค้าสำคัญโดยเฉพาะคู่ค้าใหม่ เพื่อนบ้าน	- กำหนดเป็นเป้าหมายในแผนพัฒนาการ การศึกษา ฉบับที่ 9 - แนวโน้มการเปิดเสรีการค้าการลงทุน และการขยายตัวทางการค้ากับประเทศ เพื่อนบ้าน
การจัดการ ห่วงโซ่อุปทาน/ โลจิสติกส์	- ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค โดยเฉพาะธุรกิจคลังสินค้า การขนส่งและการกระจายสินค้า - ธุรกิจ Outsourcing	- บูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง - เน้นความร่วมมือกับ ภาคเอกชน	- กำหนดเป็นเป้าหมายในแผนพัฒนา การศึกษา ฉบับที่ 9 - ปัญหาสำคัญของธุรกิจไทย และอยู่ใน แผนพัฒนาระดับชาติ - ภาคตะวันออกเฉิองเหนือและนครราชสีมา จะเน้นเป็นศูนย์กลางการขนส่ง และการค้า กับอินโดจีน
การจัดการ ผู้ประกอบการ	- ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค / ทุกประเภทธุรกิจ	- เน้นตอบสนองสภาพท้องถิ่น	- รองรับระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ - นโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริม SMEs ของภาครัฐ - ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น - โอกาสสร้างงานอิสระและลดปัญหาการ ว่างงานของบัณฑิต
การจัดการ ธุรกิจเฉพาะ	- ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค โดยภาคตะวันออกเฉิองเหนือ และนครราชสีมา - ขึ้นกับประเภทธุรกิจ เช่น การจัดการค้าปลีก การขนส่งสินค้า ทางอากาศ เป็นต้น	- เน้นความร่วมมือกับภาคเอกชน - เน้นตอบสนองสภาพท้องถิ่น	- ความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการขยายตัวของค้าปลีกทั้ง ระดับใหญ่และระดับย่อยในภาคตะวันออก เฉิองเหนือ

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

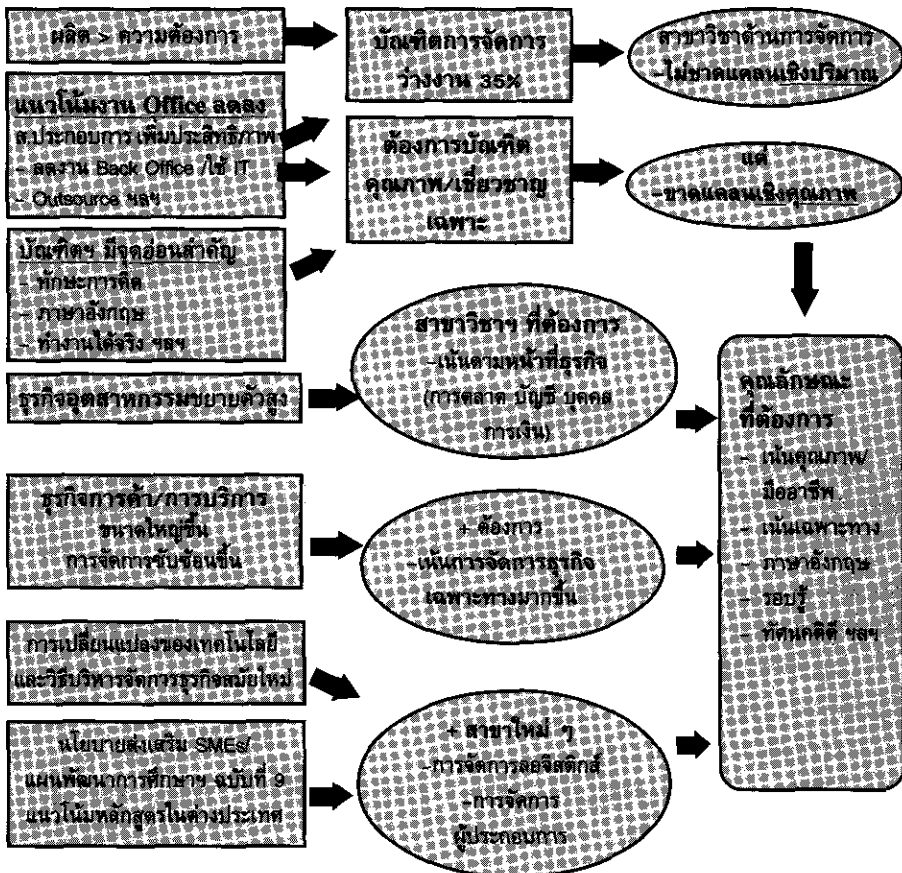
ความซื่อสัตย์และจริยธรรมโดยแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ คือ การเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงมากขึ้นเพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้และประยุกต์ใช้ในการทำงานได้จริง รายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คุณลักษณะความสามารถที่พึงประสงค์ของบัณฑิตด้านการจัดการ และแนวทางในการพัฒนา

คุณลักษณะความสามารถ	วิธีดำเนินการ	เหตุผล
1. มีทักษะภาษาต่างประเทศ อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษดีมากและภาษาเอเชียที่สำคัญ เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาเวียดนาม	- จัดทำเป็นหลักสูตรนานาชาติหรือสองภาษา - กำหนดภาษาที่ 3 เป็นกลุ่มวิชาบังคับเลือก - ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในการแลกเปลี่ยนคณาจารย์และนักศึกษา โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน - เน้นความเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในประเทศที่เลือกและการปรับตัวต่างวัฒนธรรม	- ความต้องการอันดับแรกของสถานประกอบการและเป็นจุดอ่อนหลักของบัณฑิตปัจจุบัน - แนวโน้มการค้าเสรีและการขยายการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - โอกาสทำงานในธุรกิจ Outsourcing
2. มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศดีมาก ทั้งโปรแกรมพื้นฐานและโปรแกรมด้านบริหารธุรกิจ	- กำหนดเป็นกลุ่มวิชาบังคับ - ให้ฝึกปฏิบัติจริง	- จุดอ่อนหลักของบัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบัน - ความจำเป็นของลักษณะการทำงานในยุคระบบเศรษฐกิจใหม่
3. มีจิตวิญญาณและทักษะของผู้ประกอบการ	- กำหนดเป็นวิชาบังคับอย่างน้อย 1 รายวิชา - สอดแทรกจิตสำนึกและทักษะในทุกรายวิชา	- โอกาสสร้างงานอิสระของบัณฑิต - สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ
4. มีความเป็นมืออาชีพ รุ้จริง ทำได้จริง	- การเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ หรือ	- จุดอ่อนหลักของบัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบัน
5. ทักษะการคิด (คิดวิเคราะห์ คิดเชิงกลยุทธ์ คิดองค์รวม คิดสร้างสรรค์)	สถานการณ์จำลอง เช่น การศึกษาจุดงานที่สถานประกอบการจริง กรณีศึกษา การสัมมนา การทำโครงการ ธุรกิจจำลอง เป็นต้น	- เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน
6. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	- ทำความร่วมมือกับสถานประกอบการ	- สร้างจุดเด่นด้านคุณภาพในตัวบัณฑิต
7. การทำงานเป็นทีม/มนุษยสัมพันธ์	- จัดสร้างห้องปฏิบัติการด้านการจัดการ	
8. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา	- การเข้าโครงการสหกิจศึกษา	
9. การปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง/เข้ากับองค์กร	- การใช้เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ระบบ E-Learning - เพิ่มเป็นเนื้อหาที่สอนในหลักสูตร - ส่งเสริมการทำกิจกรรมนักศึกษานอกหลักสูตร	
10. ทักษะการสื่อสาร (การอ่าน การเขียน การพูด การนำเสนอ การเจรจาต่อรอง)	- วิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาได้ฝึกผ่านเป็นรายบุคคล - การฝึกโดยทำโครงการรายบุคคล	- เป็นจุดอ่อนสำคัญของบัณฑิตด้านการจัดการในปัจจุบัน - ความต้องการของตลาดแรงงาน
11. ความเป็นผู้นำ	- สอดแทรกในการเรียนการสอน	- เป็นจุดอ่อนสำคัญของบัณฑิต
12. ความอดทนมุ่งมั่น	- ส่งเสริมเป็นวัฒนธรรมขององค์กร	- ด้านการจัดการในปัจจุบัน
13. ความรับผิดชอบ	(ระดับมหาวิทยาลัยและสาขาวิชา)	- เป็นคุณสมบัติหลักของพนักงาน
14. ความซื่อสัตย์และจริยธรรม	- ส่งเสริมการทำกิจกรรมนอกหลักสูตร	- ที่มีคุณภาพในปัจจุบัน

แผนภาพที่ 1 สรุปแนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยสถาบันในครั้งนี้ และขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีทุกท่านที่ร่วมมือกันในการเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้บริหารของสถานประกอบการด้วยตนเอง ส่งผลให้งานวิจัยครั้งนี้ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

กองวิจัยตลาดแรงงาน. กรมการจัดหางาน. (2546). ความต้องการระดับบัณฑิต ปี 2546.

วารสารข่าวสารตลาดแรงงาน. (มีนาคม).

. (2546). แนวโน้มและโอกาสการจ้างงานของบัณฑิตในอนาคต. วารสารข่าวสารตลาดแรงงาน. (เมษายน).

. (2547). รายงานสถานการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน ปี 2546 ระดับประเทศ.

วารสารข่าวสารตลาดแรงงาน (เมษายน).

เกรียงวิทย์ ลีลาเลิศประเสริฐ. (2546). การศึกษาสถานการณ์แรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2543-2545. กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน.

จรัส สุวรรณเวลา. (2545). **อุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูแสง นุ่มพยัคฆ์. (2546). การศึกษากำลังแรงงานในประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2546). รายงานการศึกษา ภาวะการหางานทำของบัณฑิต ปี 2544. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์การพัฒนาศาสตร์อุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2547) รายงานภาวะเศรษฐกิจและการเงินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2546 และแนวโน้ม ปี 2547. ขอนแก่น: ม.ป.ท.

. (2547). รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2546. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

นงนภัส อุเจริญ. (2546). ภาวะการมีงานทำและการว่างงานปี 2540 -2546 และแนวโน้ม ปี 2547 - 2549. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.

มณฑลлина อาษากิจ. (2545). ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการจังหวัดนครราชสีมา (ตุลาคม 2540 - มีนาคม 2545). กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า (พ.ศ. 2545 - 2549)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2545). เศรษฐกิจฐานความรู้: ก้าวใหม่ของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย. ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ประจำปี 2545 ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เรื่อง การพัฒนาประเทศสู่สังคมเศรษฐกิจ ฐานความรู้. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2547). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2546

[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.nso.go.th>

(2547). ประมาณการแนวโน้มภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ.2547

[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.nso.go.th>

อมรวิรัช นาคทรพรพ. (2540). ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตะวันออก.

Closs, D. J. and Stank, T. P. (1999). A cross-functional curriculum for supply chain education at Michigan State University. Journal of Business Logistics. 20 (1).

เว็บไซต์สถาบันการศึกษาในต่างประเทศที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล

ประเทศสหรัฐอเมริกา

Carnegie Mellon University

www.cmu.edu (16/5/2546)

Michigan State University

www.msu.edu (30/9/2546)

New York University

www.stern.nyu.edu (16/5/2546)

University of Pennsylvania

www.wharton.edu (16/05/2546)

University of Wisconsin

www.bus.wisc.edu (16/5/2546)

ประเทศแคนาดา

McGill University

www.mcgill.ca (1/10/2546)

McMaster University

www.degroote.mcmaster.ca (1/10/2546)

University of Alberta

www.ualberta.ca (1/10/2546)

University of British Columbia

www.ubc.ca (1/10/2546)

University of Toronto

www.scar.utoronto.ca (1/10/2546)

ประเทศสหราชอาณาจักร

University of Bath

www.bath.ac.uk (1/10/2546)

University of Edinburgh

www.ed.ac.uk (2/10/2546)

University of Leeds

www.leeds.ac.uk (2/10/2546)

University of Manchester

www.man.ac.uk (2/10/2546)

University of Newcastle upon Tyne

www.ncl.ac.uk (2/10/2546)

University of Nottingham

www.nottingham.ac.uk (2/10/2546)

University of Sheffield

www.shef.ac.uk (16/05/2546)

แนวโน้มความต้องการบัณฑิตด้านการจัดการ

University of St Andrews	www.st-andrew.ac.uk (2/10/2546)
University of York	www.york.ac.uk (1/10/2546)
Warwick University	www.warwick.ac.uk (1/10/2546)
ประเทศออสเตรเลีย	
Curtin University of Technology	www.cbs.curtin.edu.au (3/10/2546)
Macquarie University	www.mq.edu.au (3/10/2546)
University of Melbourne	www.acadreg.unimelb.edu.au (3/10/2546)
University of South Australia	www.unisanet.unisa.edu.au (16/5/2546)
ประเทศญี่ปุ่น	
Kobe University	http://www.kobe-u.ac.jp (9/2/2547)
Kyoto Sanyo University	www.kyoto-su.ac.jp (9/2/2547)
Waseda University	www.waseda.ac.jp (9/2/2547)
ประเทศสิงคโปร์	
Nanyang Technology University	www.nbs.ntu.edu.sg (16/5/2546)
National University of Singapore	www.nus.edu.sg (16/5/2546)
Singapore Management University	www.smu.edu.sg (16/5/2546)